

51 BLAZOENEN VAN RIDDERS IN DE ORDE VAN HET GULDEN VLIES

Een vorige keer gaven we een romantische voorstelling van de feestelijke sfeer die moet geheerst hebben bij het laatste kapittel van het Gulden Vlies te Gent in 1559. Toen beloofden we een overzicht te geven van de personen die waarschijnlijk gezeteld hebben in dit kapittel.

U moet zich voorstellen dat 7 jaar later, in 1566, de Beeldenstorm losbreekt en dat in 1568 de Tachtigjarige Oorlog begint, waardoor deze Ridders, in verdeeldheid, een beslissende rol zullen spelen in onze geschiedenis. Ze zullen elkaar bekampen en sommige zullen er het leven bij inschieten.

In de Sint-Baafskathedraal hangen 51 wapenschilden als het ware als herdenkingsmonument in het zuidelijk dwarsschip. Zij zijn uitgevoerd door een schilder uit Valenciennes, vermoedelijk Jacques Le Boucq, wapenheraut van de Orde en heraldicus. De voornaam klinkende teksten op deze blazoenen vertellen ons wiens plaats "gereserveerd" was in het koor van de kathedraal. Deze opschriften zullen dan ook als uitgangspunt dienen tot het geven van een korte persoonsbeschrijving. Het vorige kapittel werd gehouden te Antwerpen in 1556. Voor Ridders, die tussen 1556 en 1559 gestorven zijn, werd nog een schild opgehangen als laatste eerbetoon. Elk kapittel voorzag namelijk in een ceremonie, opgedragen aan de laatst gestorvenen. Op hun blazoen staat het woord TRESPASSE (in modern Frans, trépassé = overledene) en boven hun wapen staat een heraldische riem afgebeeld. De overledenen zullen wij niet beschrijven. Enkel de tekst op hun schild zullen wij publiceren. Bij het interpreteren van de notedop-biografieën plaatsen wij ons even in het jaar onzes heren 1559 :

1° TRESHAULT TRESEXCELLENT TRESMAGNANIME TRESPUISSANT PRINCE CHARLES PAR LA DIVINE CLEMENCE EMPEREUR DES ROMAINS TOUSIOUR AUGUSTE CINQUIESME DE CE NOM TRESPASSE : Keizer Karel, gestorven te San Yuste op 21.9.1558 = niet aanwezig.

2° TRESHAUT TRESEXCELLENT TRESMAGNANIME TRESPUISSANT PRINCE PHILIPPE PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE CASTILLE DE LEON D'ARRAGON DES SICILLES ARCHIDUC D'AUSTRICE DUC DE BOURGOIGNE DE BRABANT DE LIMBOURG DE LUXEMBOURG DE GUELDTRE ETC. COMTE DE FLANDRE ETC. CHEF ET SOUVERAIN DU TRES NOBLE ORDRE DE LA TOISON D'OR :

Filips II, koning van Spanje (1556-1598). °21.5.1527 Valadolid, †13.9.1598 Escorial. Zoon van keizer Karel V en Isabella van Portugal. Viermaal gehuwd met 1) Maria van Portugal (moeder van Don Carlos), 2) Mary Tudor (Bloody Mary), 3) Elisabeth van Valois (moeder van Isabella Clara Eugenia, onze late-

re landvoogdes), 4) Anna van Oostenrijk. Hij verlaat kort na dit kapittel definitief de Nederlanden en zal de Orde nooit meer samenroepen. Hij was zesde Soeverein van de Orde; laat desondanks de Vliesridders Egmond en Hoorne onthoofden en lokt de Tachtigjarige Oorlog uit. Hij werd benoemd tot Orderidder te Doornik in 1531.

3° TRESHAULT TRESEXCELLENT ET TRESPUISSANT PRINCE CHRISTIERNE PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE DENEMARQUE DE ZUVEDEN ET NOREWEGHEN TRESPASSE :

Christiaan II van Denemarken (†1559) = niet aanwezig.

4° TRESHAULT TRESEXCELLENT ET TRESPUISSANT PRINCE MAXIMILIEN ROY DE BOHEME ARCHIDUC D'AUSTRICE :

Maximiliaan II van Oostenrijk, toekomstig keizer van het Heilig Roomse Rijk der Duitse Natie (1564-1576). °1.8.1527 Wenen, †1576. Zoon van de Duitse keizer Ferdinand I en Anna van Hongarije, gehuwd met Maria (dochter van keizer Karel). Op politiek gebied niet erg gelukkig, bleek hij toch als mild en vredelievend vorst de vrede te kunnen bewaren tussen de in zijn contreien strijdende godsdienstige partijen. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

5° MESSIRE PEDRO ANTONIO DE ST SEVERIN DE ST MARCQ PRINCE DE VISIGNANO :

Pietro Antonio San Severino, hertog van San Marco. Zoon van de grootadmiraal van Napels, prins Bernardin en Dionora Picolomini. Werd door keizer Karel met gunsten overladen. Benoemd tot Orderidder te Barcelona in 1519.

6° DON BELTRAN DE LA CUEVA DUC D'ALBUQUERQUE :

Beltran de la Cueva, hertog van Albuquerque. °ca. 1477, † 1560. Zoon van hertog Francisco Fernandez en Francisca de Toledo. Kreeg van keizer Karel herhaaldelijk de leiding over zijn legers in de strijd tegen de Fransen. Benoemd tot Orderidder te Doornik in 1531.

7° MESSIRE REGNAULT SEIGNEUR DE BREDERODE ET DE VIANE TRESPASSE :

Reinoud III van Brederode (†28.9.1556) = niet aanwezig.

8° MESSIRE CHARLES CONTE DE LALAING TRESPASSE :

Karel, graaf van Lalaing (†23.11.1558) = niet aanwezig.

9° DON INIGO LOPEZ MENDOCA DUC DEL INFANTADO :

Inigo Lopez de Mendoza, hertog van Infantado. °1493, †1556. Zoon van Inigo Lopez en Maria de Luna. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

10° MESSIRE COSME DE MEDICIS DUC DE FLORENCE :

Cosimo I de Medici, hertog van Florence (groothertog van Toscane van 1537 tot 1574), °1519, †1574. Zoon van Giovanni delle Bande Nere en Maria Salviati, gehuwd met Eleonora (dochter van don Pedro van Toledo). Was huwelijkskandidaat voor Margaretha van Parma, straks onze landvoogdes na het vertrek van Filips II. Margaretha huwde echter in 1538 de Vliesridder Ottavio Farnese, in dit kapittel aanwezig. Cosimo werd benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

11° HAULT ET PUISSANT PRINCE MESSIRE EMANUEL PHILIBERT DUC DE SAVOYE PRINCE DE PIEMONT :

Emanuel Filibert, landvoogd der Nederlanden (1555-1559) (tot kort na dit kapittel wanneer Filips II naar Spanje vertrekt), hertog van Savoye (1559-1580). °8.7.1528 Chambéry, †30.8.1580 Turijn. Zoon van Karel III, hertog van Savoye, en Beatrix van Portugal, gehuwd met Margaretha (zuster van koning Henri II van Frankrijk). In 1553 werd hij opperbevelhebber van keizer Karels troepen en behaalde in 1557 de overwinning op de Fransen bij Saint-Quentin. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

12° DON MANRIQUE DE LARA DUC DE NAJARA TRESPASSE :

Juan Esteban Manrique de Lara, hertog van Najera (†1558) = niet aanwezig.

13° MESSIRE JOACHIN SEIGNEUR DE RYE TRESPASSE :

Joachim, heer van Rye. Niet aanwezig gezien het woord trépassé.

14° MESSIRE LAMORAL CONTE DEGMONT PRINCE DE GAVRE SEIGNEUR DE FIENNES :

Lamoraal van Egmond, prins van Gavere (1553-1568), doorgaans "Egmond" genoemd. °18.11.1522, †5.6.1568 Brussel. Zoon van Jan IV van Egmond en Françoise van Luxemburg, gehuwd met Sabina van Beieren (zuster van Frederik III, protestants keurvorst van de Palts aan de Rijn). Trouwde Mary Tudor met de handschoen in Filips' plaats op 6.1.1554. Hij behaalde beroemde overwinningen op de Fransen bij Saint-Quentin (1557) en Grevelingen (1558). Straks, bij het vertrek van Filips II, wordt hij stadhouder van Vlaanderen en Artois. Hij is lid van de Raad van State (1555-1568). Samen met Willem van Oranje en Hoorne, beide in dit kapittel aanwezig, zal hij de brief schrijven (11.3.1563) waarin zij Filips hun ontslag uit de Raad van State aanbieden, indien Granvelle niet vertrekt. Ondanks het feit, dat hij in 1567 opnieuw de eed van trouw aan Filips aflegt, wordt hij op 9.9.1567 door Alva gearresteerd en op 23 september naar Gent overgebracht. Van 12 tot 16 november zal hij ondervraagd worden in het Spanjaardenkasteel. Samen met Hoorne zal hij onthoofd worden op de Grote Markt te Brussel. Hij wordt benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546. Toeristische tip. : zijn geraamte is te bezichtigen in de

O.L. Vrouwkerk te Zottegem mits de sleutel van de crypte te vragen op het stadhuis van Zottegem.

15° MESSIRE MAXIMILIAN DE BOURGOGNE MARQUIS DE LA VERE SEIGNEUR DE BEVRES TRESPASSE :

Maximiliaan van Bourgondië (†1.6.1558) = niet aanwezig.

16° MESSIRE JEHAN DE LIGNES CONTE DAREMBERGHE BARON DE BARBANSON :

Jean de Ligne, graaf van Aremberg, meestal kortweg "Aremberg" genoemd. °1525, †23.5.1568 Heiligerlee. Zoon van Louis en Marie de Berghes, gehuwd met Marguerite de la Marck (soevereine gravin van Aremberg). Wordt in 1560 stadhouder van Groningen en Friesland en kiest in 1566 de zijde van de Spaanse regering. Hij zal sneuvelen tegen Lodewijk van Nassau te Heiligerlee. Hiermee is hij de eerste Vliesridder die het slachtoffer wordt van de Tachtigjarige oorlog. Zijn halsketting met het Gulden Vlies zal als trofee naar Willem de Zwijger gestuurd worden. Hij is tevens de stamvader van de latere hertogen en prinsen van Aremberg, die als veldheren en staatslieden een belangrijke rol zullen spelen in de 17de en 18de eeuwse geschiedenis van de Zuidelijke Nederlanden. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

17° MESSIRE JEHAN DE LANNOY SEIGNEUR DE MOLEMBAX :

Jan van Lannoy, heer van Molembaix, °ca. 1509, †1560. Zoon van Filips van Lannoy en Margaretha van Bourgondië, gehuwd met Jeanne de Ligne (zuster van "Aremberg"). Hij was kamerheer van keizer Karel en wordt vanaf 1559 gouverneur van Henegouwen. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

18° HAULT ET PUISSANT PRINCE FERNANDE PAR LA GRACE DE DIEU ARCHIDUC DAUSTRICE CONTE DE TYROL :

Ferdinand van Oostenrijk, aartshertog van Oostenrijk. °14.6.1529, Lintz †1595. Zoon van de Duitse keizer Ferdinand I en Anna, koningin van Hongarije en Bohemen. Broer van de toekomstige Duitse keizer Maximiliaan II. Beide Duitse keizers, zijn broer en zijn vader, zijn op dit kapittel aanwezig. Hij huwde tweemaal, respectievelijk met Philippine Welser en Anna Leonora Gonzaga. Hij is gouverneur van Bohemen. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

19° DON GONCALO FERNANDEZ DE CORDOVA DUC DE SESA ET DE TERRENEUVE CONTE DE LABRA :

Gonzalo Fernandez de Cordoba, hertog van Sesa. °1520, †1578. Zoon van Luis Fernandez de Cordoba en Elvira de Cordoba, gehuwd met Maria de Los Labos. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

20° POUR LE DUC DE MEDINA DE RYO SECO A ESTE DELAISIE DE METTRE LES ARMES JUSQUE APRES QUIL AURA RECEU LE COLLIER :

Luis Enriquez de Cabrera, hertog van Medina de Rioseco. †ca. 1572. Zoon van Luis de Cabrera en Anna de Mendoza, gehuwd met Victoire Colonna. Als admiraal van Castilië werd hij benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556. Bij het plaatsgrijpen van dit kapittel, heeft hij zijn halsketting met het Gulden Vlies nog steeds niet ontvangen. Bij het omhangen van de ketting moet de eed worden afgelegd. Doordat, gezien de tekst op het blazoën, de ketting nog niet omgehangen is, werd de eed dus nog niet afgelegd. Dit verklaart waarom zijn wapenschild blanco gelaten werd. De halskettingen, die genummerd zijn, blijven eigendom van de Orde. Zij worden aan de Ridders overhandigd voor de duur van hun leven. Het halssieraad van een overleden Ridder komt een nieuw benoemd Ridder toe. Het niet in voorraad zijn van een Vliesketting kan verklaren waarom deze Ridder (en nog twee andere, zoals we straks zullen zien) nog niet in het bezit is van zijn symbool.

21° MESSIRE CHARLES BARON DE BERLAYMONT SEIGNEUR DE PERUWEZ :

Karel, baron (vanaf 1574 graaf) van Berlaymont, meestal kortweg "Berlaymont" genoemd. °1510, †4.6.1578. Zoon van Michel en Marie de Barault, gehuwd met Adrienne de Ligne (zuster van "Aremberg", op dit kapittel aanwezig). Hij is lid van de Raad van State van 1555 tot 1578, en stadhouder van Namen. Voorzitter van de Raad van Financiën. Hij vormt, samen met Granvelle en Viglius, de Consulta of Achterraad. Bij het aanbieden van het Smeekschrijft der Edelen aan Margaretha van Parma (5.4.1566), zal hij aan haar zijde staan en de historische woorden uitspreken : ce ne sont que des gueux (schooiers). De geuzen zullen deze spotnaam als eretitel gebruiken in hun strijd tegen Filips II. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

22° MESSIRE CHARLES DE BRIMEU CONTE DE MEGHEN SEIGNEUR DE HUMBERCOURT :

Karel van Brimeu, graaf van Megen, meestal kortweg "Megen" genoemd. °1525, †9.1.1572 Zwolle. Zoon van Eustachius en Barbe de Hillery, ongehuwd. Stadhouder van Luxemburg (1556), Henegouwen (1558), Gelre (1560) en Friesland (1568). Hij zal aan de zijde van de regering staan en in 1568 verhinderen dat Lodewijk van Nassau Utrecht kan bezetten bij het begin van de Tachtigjarige Oorlog. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

23° MESSIRE JEHAN MARQUIS DE BERGHES CONTE DE WALHAIN :

Jan IV van Glimes, markies van Bergen, meestal kortweg "Bergen" genoemd. °6.2.1528 Borgvliet, †21.5.1567 Segovia. Zoon van Antoon en Jacqueline de Croy, gehuwd met Marie de Lannoy. Lid van de Raad van State van 1555 tot 1567. In 1559 wordt hij stadhouder van Henegouwen. Hij zal Willem van Oranje steunen tegen Granvelle en wordt één van de

drijvende krachten achter de Ligue van de hoge adel (1562). In 1566 zal hij met "Montigny" (tijdens dit kapittel benoemd tot Orderidder) naar Spanje vertrekken om Filips II het Smeekschrift der Edelen voor te leggen. Hij overlijdt in Spanje. Later, in 1570, zullen zijn goederen postuum verbeurd verklaard worden door de Raad van Beroerten, wegens samenzwering tegen de koning en heulen met de ketterij. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

24° MESSIRE JEHAN DE MONTMORENCY SEIGNEUR DE COURIERES :
Jean de Montmorency, heer van Courrière. †1563. Zoon van Hugues en Jossine de St. Omer, gehuwd met Philippine de Lannoy. Hij was kamerheer en raadsheer van keizer Karel. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

25° MESSIRE VRADISLAUS BARON DE BERNSTEIN :
Wratislaw, baron van Bernstein, °1530, †1592. Gehuwd met Maria Manriquez de Lara. Hij was groot-kanselier van Bohemen. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

26° MESSIRE ANTONIO DORIA MARQUIS DE SAINT ESTIENNE SEIGNEUR DE GYNOSA :
Antonia Doria, markies van San Stefano. Bevelhebber van de Genuese vloot tegen de Turken. Aan het hoofd van 6 galeien begeleidde hij Filips II van Spanje naar Italië. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

27° TRESHAULT TRESEXCELLENT TRESMAGNANIME ET TRESPUISSANT PRINCE FERDINANDE PAR LA DIVINE CLEMENCE EMPEREUR DES ROMAINS TOUSIOURS AUGUSTE ROY DE HONGRIJE ET ARCHIDUC DAUSTRICE :
Ferdinand I, keizer van het Heilig Roomse Rijk der Duitse Natie (1556-1564). °1503, †1564. Broer van keizer Karel. Tweede zoon van Filips de Schone en Johanna de Waanzinnige, gehuwd met Anna van Hongarije waardoor hij in 1526 Hongarije en Bohemen erfde. Als Rooms-koning voerde hij de onderhandelingen die leidden tot de godsdienstvrede van Augsburg (1555). Benoemd tot Orderidder te Brussel in 1516. (Dutry beschrijft in zijn versie van 1889 de verkeerde keizer, nl. Ferdinand II).

28° TRESHAULT TRESEXCELLENT ET TRESPUISSANT PRINCE JEHAN PAR LA GRACE DE DIEU ROI DE PORTUGAL TRESPASSE :
Jan III, koning van Portugal. †2.8.1557 = niet aanwezig.

29° HAULT ET PUISSANT PRINCE MESSIRE FREDERIC CONTE PALATIN ELECTEUR DUC EN LA HAULTE ET BASSE BAVIERE TRESPASSE :
Frederik II, paltsgraaf aan de Rijn. †1556 = niet aanwezig.

30° DON PEDRO HERNANDEZ DE VELASCO DUC DE FRIAS CONESTABLE DE CASTILLE :

Pedro Hernandez de Velasco, hertog van Frias. Zoon van Inigo de Velasco en Maria de Touar (markiezin van Berlanga), gehuwd met Juliana Angelina de Velasco. Hij hielp keizer Karel tegen de opstandige Spanjaarden en werd daarom gouverneur benoemd van de Spaanse koninkrijken. Benoemd tot Orderidder te Doornik in 1531.

31° DON FERNANDO GONZAGA PRINCE DE Malfette Duc DORIANO TRESPASSE :

Ferrante Gonzaga, hertog van Ariano. †15.11.1557 = niet aanwezig.

32° MESSIRE JEHAN DE HENNIN CONTE DE BOUSSU :

Jean de Hennin, graaf van Boussu. °1480, †12.2.1562. Zoon van Filips en Catharina de Ligne, gehuwd met Anna van Bourgondië. Hij was kamerheer van keizer Karel en vergezelde hem naar Bologna voor zijn kroning door paus Clemens VII. Hij is lid van de Raad van State van 1555 tot augustus 1559. Benoemd tot Orderidder te Doornik in 1531. Zijn zoon, Maximiliaan de Hennin, zal onder de populaire naam "Bossu" geschiedenis maken. Deze wordt na de vlucht van Willem van Oranje, in diens plaats, stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht. In 1573 wordt hij gevangen genomen door de watergeuzen, kiest tijdens zijn gevangenschap de zijde van Oranje en wordt na de Pacificatie van Gent (1576) vrijgelaten. Nu zelf opstandeling geworden, voert hij de Staatse troepen aan in de slag bij Gembloers (31.1.1578) en in de slag bij Rijmenam (2.8.1578).

33° MESSIRE ANDREA DORIA PRINCE DE MELPHE :

Andrea Doria, prins van Melfi. °1468, †25.11.1560. Zoon van Cesare Doria, gehuwd met Dame Peretti (nicht van paus Innocentius VIII). Hij was groot-admiraal van keizer Karels vloot tegen de Turken. Met de hulp van de keizer herstelde hij in 1528 de onafhankelijkheid van Genua. Hij schiep er een streng aristocratische staatsregeling, waarin de burgerij slechts beperkte invloed had, terwijl hijzelf bijna onbeperkte macht uitoefende. Hij wordt door de Genuezen de vader des vaderlands genoemd. Benoemd tot Orderidder te Doornik in 1531.

34° DON FERNANDO ALVAREZ DE TOLEDO DUC DALVA :

Fernando Alvarez de Toledo, beter bekend als de "ijzeren" hertog van Alva. Landvoogd der Nederlanden van 30.12.1567 tot 29.11.1573. °21.10.1507 Piedrahita, †11.12.1582 Lissabon. Zoon van Garcia Alvarez de Toledo en Beatrix Pimentel, gehuwd met Maria Henriquez. Hij zal na de beeldenstorm (1566), als bevelhebber van de Spaanse troepen, naar de Nederlanden komen om de opstand te onderdrukken. Hij zal de Raad van Beroerten oprichten, ten-

einde de opstandelingen meedogenloos te straffen. Zijn voornaamste slachtoffers worden de Vliesridders Egmond en Hoorne. Na de verovering van Den Briel, door de watergeuzen op 1.4.1572, zullen veel steden de zijde kiezen van Oranje. Alva zal nog proberen het getij te keren, maar druipt teleurgesteld af naar Spanje na het mislukte beleg van Alkmaar (21.8.1573-8.10.1573). Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

35° HAULT ET PUISSANT PRINCE MESSIRE ALBERT DUC DE BAVIERE PRINCE DE LEMPIRE :

Albrecht V, hertog van Beieren. °1528, †1579. Zoon van Willem en Philippote van Baden, gehuwd met Anna van Oostenrijk (dochter van de Duitse keizer Ferdinand I). Hij hielp keizer Karel in zijn strijd tegen de reformatie. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

36° MESSIRE OCTAVIO FARNESE DUC DE PARMA ET PLACENCIA :

Ottavio Farnese, hertog van Parma. °1524, †1586. Zoon van Pietro Luigi Farnese en Dame des Ursins, gehuwd met Margarethe van Parma (onze landvoogdes van 1559 tot 1567, natuurlijke dochter van keizer Karel en Johanna van der Gheinst). Hij werd aangesteld door Filips II als generaal van het Lombardse leger en voerde oorlog, samen met zijn vroegere huwelijksrivaal, Cosimo I de Medici, tegen de groothertog van Ferrare in 1557. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546. Zijn zoon, Alexander Farnese, in Nederland kortweg "Parma" genoemd, zal onze landvoogd zijn van 1578 tot 1592, en zal vrijwel alle bezette steden in de Zuidelijke Nederlanden heroveren. Zijn inneming van Antwerpen in 1585 wordt algemeen beschouwd als de definitieve scheiding tussen Noord en Zuid.

37° MESSIRE FREDERIC CONTE DE FURSTENBERGHE TRESPASSE :

Frederik, graaf van Furstemberg. †1559 = niet aanwezig.

38° MESSIRE PONTIUS DE LALAING SEIGNEUR DE BUGNICOURT TRESPASSE :

Ponthus de Lalaing, heer van Bugnicourt. †1558 = niet aanwezig.

39° MESSIRE CLAUDE DE VERGY BARON DE CHAMPLITE :

Claude de Vergy, baron van Champlite. °1495, †1560. Zoon van Willem van Vergy en Anne de la Rochechouart, tweemaal gehuwd : 1) Helene de Grueres, 2) Philiberte de Vienne. Werd door keizer Karel benoemd tot gouverneur van het hertogdom Bourgondië. Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

40° MESSIRE PIERRE ERNST CONTE DE MANSFELT :

Pieter Ernst, graaf van Mansfeld. °20.7.1517, †22.5.1604. Zoon van Ernest en Dorothea, gravin van Solms, tweemaal gehuwd met 1) Margaretha van Brede-

rode, 2) Maria van Montmorency (weduwe van Karel van Lalaing, zuster van "Hoorne" en "Montigny"). Hij werd in 1545 stadhouder van Luxemburg. Hij zal lid zijn van de Raad van State tussen 1574 en 1578. In die hoedanigheid wordt hij, twee maand voor de Pacificatie van Gent, op 4.9.1576, samen met "Berlaymont" gevangen genomen te Brussel tijdens een vergadering van de Raad. Pas op 6.2.1577 wordt hij weer vrijgelaten. Een tijd later, na de dood van Alexander Farnese, wordt hij onze landvoogd (1592-1594). Benoemd tot Orderidder te Utrecht in 1546.

41° MESSIRE PIERRE SEIGNEUR DE WERCHIN SENESCHAL DE HAINAULT TRESPASSE :

Pierre de Barbançon, drossaard van Henegouwen. †1557 = niet aanwezig.

42° HAULT ET PUISSANT PRINCE HENRY LE JEUSNE DUC DE BRUNSWYCH :

Hendrik de Jonge, hertog van Brunswijk. °1489, †1568. Zoon van Hendrik de Oude en Catharina (dochter van de hertog van Pomeranie), tweemaal gehuwd met 1) Maria van Württemberg, 2) Sophie (dochter van Sigismond, koning van Polen). Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

43° MESSIRE PHILIPPES DE CROIJ DUC DARSCHOT DE CHIMAIJ CONTE DE PORTIEN ET DE SINEGHEN :

Filips III van Croy, hertog van Aarschot, meestal kortweg "Aarschot" genoemd. °10.7.1526 Valenciennes, †11.12.1595 Venetië. Zoon van Filips II van Croy en Anna van Croy, tweemaal gehuwd met 1) Jeanne, dame van Halewijn, 2) Jeanne van Blois van Treslong. Hij zal de zijde kiezen van Granvelle in diens conflict met de hoge adel en wordt lid van de Raad van State van 1565 tot 1577. Na de naar hem genoemde "Vrede van Aarschot" (12.2.1577), waarbij de Pacificatie van Gent erkend wordt door onze landvoogd Don Juan, zal toch weer onenigheid ontstaan tussen Don Juan en de Staten-Generaal (de leiding van het Noorden). Aarschot zal hierbij de zijde kiezen van de Staten-Generaal en stadhouder worden van Vlaanderen. Omwille van zijn rivaliteit met Willem van Oranje en zijn anticalvinistische houding, wordt hij van 28.10.1577 tot 10.11.1577 te Gent gevangen gezet door de opkomende calvinistische leider, Jan van Hembyze. Na het Traktaat van Atrecht (1579) zal hij terug zijn kaart keren en zich onder het gezag van Filips II plaatsen, doch teleurgesteld over zijn gering aandeel in het Spaanse bestuur, zal hij uiteindelijk uitwijken naar Venetië. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

44° POUR DON CHARLES PAR LA GRACE DE DIEU PRINCE DES ESPAGNES A ESTE DELAYSIE DE METTRE LES ARMES JUSQUES APRES QUIL AURA RECEU LE COLIER :

Don Carlos, prins van Spanje. ° 8.7.1545 Valladolid, †1568. Zoon van koning Filips II van Spanje en Maria van Portugal, ongehuwd. Hij zal zich ontpoppen als een onbeheerst en achterdochtig man, en zich schuldig maken aan zede-loosheid en geïntreger. Zijn vader, de Soeverein van de Orde, zal hem hiervoor gevangen laten nemen en verhoren. Tijdens zijn opsluiting komt Don Carlos om het leven, waarschijnlijk door te stikken bij het eten van kip. Schiller zal, in de 19de eeuw, een geromantiseerd treurspel over hem schrijven, waarnaar Verdi een opera zal componeren. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556. Zijn wapenschild is blanco gelaten omdat hij de ketting van de Orde nog niet ontvangen heeft en de eed nog niet heeft afgelegd.

45° POUR LE DUC DE CARDOUE ET SEGORBE A ESTE DELAISIE DE METTRE LES ARMES JUSQUE APRES QUIL AURA RECEU LE COLIER : Alonso van Aragon en Sicilië, hertog van Cardona. †1562. Zijn wapenschild is eveneens blanco gelaten omdat hij de ketting nog niet ontvangen heeft. Hij werd benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

46° MESSIRE PHILIPPES DE STAVELE BARON DE CHAUMONT SEIGNEUR DE GLAION :

Filips van Stavele, beter bekend als heer van Glajon. °1509, †26.12.1563. Zoon van Joost van Stavele en Jeanne de Ligne, gehuwd met Anne de Pallant. Was betrokken bij de militaire operaties tegen Gent in 1539. Op 19.4.1550 werd hij benoemd tot artilleriemeester en nam in 1553 deel aan de verwoesting van Terwaan (Thérouanne). Hij is lid van de Raad van State van 1555 tot 1563, waarin hij een onbeduidende rol speelt. Hij zal geen категорieke stelling nemen tegen Granvelle.

Daar zijn persoonlijke schulden hem voortdurend last bezorgen, zal hij zich terugtrekken op zijn bezittingen in Frankrijk vanaf 1563. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

47° MESSIRE PHILIPPES BARON DE MONTMORENCIJ CONTE DE HORN :

Filips van Montmorency, graaf van Hoorne, doorgaans "Hoorne" genoemd. °1518 Nivelles, †5.6.1568 Brussel. Zoon van Jozef van Montmorency en Anna van Egmond, gehuwd met Walburga (gravin van Neunaer). Hij zal lid zijn van de Raad van State van 1561 tot zijn arrestatie in 1567. Zijn titels : stadhouder van Gelre en Zutphen, admiraal der Nederlanden. Behoort in 1562, samen met Oranje en Egmond tot de vormers van de Ligue der Groten, gericht tegen Granvelle. Omdat hij zal weigeren de eed van onvoorwaardelijke trouw aan de koning af te leggen, wordt hij op 9.9.1567 gearresteerd en gevangen gezet in het Spanjaardenkasteel te Gent. Op 5.6.1568 wordt hij, samen met Egmond, onthoofd op de Grote Markt te Brussel. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

48° MESSIRE GUILLAME DE NASSAU PRINCE DORENGES SEIGNEUR DE BREDA :

Willem "de Zwijger", prins van Oranje, graaf van Nassau, Katzenelnbogen, Vianden, Dietz, Buren, Lingen en Leerdam. Wordt straks, bij het vertrek van Filips II naar Spanje, stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht (1559-1567 en 1572-1584). °25.4.1533 Dillenburg, †10.7.1584 Delft. Zoon van Willem de Rijke van Nassau en Juliana van Stolberg. Viermaal gehuwd met 1) Anna van Egmond, 2) Anna van Saksen, 3) Charlotte de Bourbon, 4) Louise de Coligny. Hij zal zich verzetten tegen de centraliserende politiek van Filips II, omdat hem een "Nederlandse" regering van de adel voor ogen staat, die berust op de oude privilegiën, onder oppergezag van de koning (een verouderd middeleeuws ideaal). Hij is lid van de Raad van State van 1555 tot 1567. In 1567, bij de komst van Alva, vlucht hij naar Dillenburg en start de Tachtigjarige oorlog. Willem van Oranje zal in deze strijd zijn macht, zijn fortuin, en zijn oorspronkelijk ideaal opgeven in het belang der Nederlanden. Vogelvrij verklaard door Filips wordt in 1582 een mislukte aanslag op hem gepleegd door Jean Jauregui. Uiteindelijk wordt hij te Delft vermoord door Balthasar Gerards. Zijn benoeming tot Orderidder greep plaats te Antwerpen in 1556.

49° MESSIRE JEHAN CONTE DOYSTFRISE :

Jan, graaf van Oost-Friesland. °1506, †1572. Zoon van Evrard en Isabeau, gehuwd met Dorothea van Oostenrijk (natuurlijke dochter van Maximiliaan I). Hij vergezelde keizer Karel in zijn oorlogen tegen de protestantse prinsen. Vanaf 1559 wordt hij stadhouder van Limburg. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

50° MESSIRE FRANCHOIS FERNANDE DAVALOS DE AQUINNO MARQUIS DE PESCARA ET DEL VASTO :

Francisco Fernando Davalos d'Aquino, markies van Pescara. †1571. Zoon van Alfonso Davalos en Maria d'Arragon, gehuwd met Isabeau de Gonzaga. Kapitein-generaal van Italië onder Filips II en later vice-koning van Sicilië. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

51° MESSIRE SFORZA SFORZA CONTE DE SANTA FIORE MARQUIS DE VARSIJ SEIGNEUR DE CASTELLO ARQUATO :

Ascanio Sforza-Sforza, graaf van Santa Fiora. °1520, †1575. Zoon van Bozon Sforza en Constance Farnese, gehuwd met Catharina de Nibili. Hij maakt deel uit van een historisch belangrijke Milanese familie. Benoemd tot Orderidder te Antwerpen in 1556.

SLOT

Van de 11 leden van onze Raad van State van 1559, zetelen er 6 in dit kapittel. Daarenboven is onze landvoogd aanwezig en natuurlijk ook de koning. Lijkt

deze samenkomst in het koor van de St.-Baafskathedraal niet een beetje op een topconferentie? Vier van de 38 aanwezige Ridders - Egmond, Bergen, Hoorne en Oranje - zullen in het verloop van de "Opstand" tegen Filips II, het devies van Karel de Stoute, dat met gouddraad geborduurd staat op hun karmozijnrood Ordegewaad, waarmaken : IE L'AY EMPRINS! (ik heb het gewaagd!). Hun leven zal echter de kostprijs zijn.

Ronald DE BUCK

BRONVERMELDING

- A. DUTRY, Armoiries des Chevaliers de la Toison d'Or, 1889.
- Catalogus tentoonstelling "Het Gulden Vlies" te Brugge, 1962.
- E. DHANENS, Inventaris St.-Baafskathedraal Gent, 1965 (Nr. 433).
- BAELDE M., Collaterale Raden onder Karel V en Filips II, 1965.
- Nijhoffs Geschiedenislexicon, Nederland en België, 1981.
- Grote Spectrumencyclopedie.
- Visum, Elseviers Moderne Gezinsencyclopedie, 1964.
- Catalogus tentoonstelling "Schatten van het Gulden Vlies", Brussel 1987.
- JANSEN, Kalendarium, geschiedenis van de Lage Landen in jaartallen, 1979.
- Catalogus tentoonstelling "Het eind van een rebelse droom", Gent 1984.
- Biographie Nationale (Bibliotheek Rijksuniversiteit Gent).

INVENTAIRE ARCHEOLOGIQUE - FICHE Nr. 155

Op 29 januari 1900 stelde V. De Muynck in de rubriek "Beeldhouwwerken - Oudburg nr. 26 - XVIe eeuw" in het Frans een fiche op over

Bas-reliëfs van het zogenaamde huis Palfyn

Er bestaat in de Oudburg nr. 26 een redelijk originele gevel van de XVIe eeuw. De juiste datum van deze bouw is niet gekend. De gevel is versierd met drie bas-reliëfs waarvan de onderwerpen betrekking hebben op de geneeskunde. Het eerste stelt een vrouw voor die op het punt staat te baren; zij wordt ondersteund door twee mannen. Het middelste bas-reliëf reproduceert een deel van de parabel van de Barmhartige Samaritaan : een adellijke heer, op reis, laat een kwetsuur die hij opgelopen heeft aan het hoofd, verbinden. Zijn paard, vastgemaakt aan een boom, bevindt zich dicht bij hem.

Men heeft gemeend dat dit bas-reliëf het uithangteken van dit huis was, maar de verschillende verkoopacten die in het bezit zijn van de huidige eigenaar en